

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ

Випуск 9

*Матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції
“Україна як геополітична реальність: політика,
економіка, право, духовність”,
м. Київ, МАУП, 21 березня 2013 р.*

Київ
ДП “Видавничий дім “Персонал”
2013

Рецензенти: *О. В. Куроченко*, д-р екон. наук, проф.
А. С. Лисецький, д-р екон. наук, проф.
К. В. Пічик, канд. екон. наук, доц.

*Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом
(протокол № 5 від 29.05.13)*

Редакційна колегія:

А. М. Подоляка (голова), д-р юрид. наук, проф.;
А. А. Ігнатченко (заступник голови), канд. техн. наук;
М. Ф. Головатий, д-р політ. наук, проф.;
О. В. Куроченко, д-р екон. наук, проф.;
А. С. Лисецький, д-р екон. наук, проф.;
І. П. Розпутенко, д-р наук держ. упр., проф.;
Г. П. Ситник, д-р наук держ. упр., проф.;
Ю. П. Сурмін, д-р соціальних наук, проф.;
В. В. Утвенко, канд. іст. наук, доц.;
Н. М. Чернуха, д-р пед. наук, проф.;
М. В. Чечетов, д-р наук держ. упр., проф.;
Н. П. Ярош, д-р наук держ. упр.

Видання здійснене в рамках проекту
“Наукові праці МАУП”

Становлення і розвиток української державності : [зб. наук. пр.] /
М50 МАУП. — К.: ДП “Видавничий дім “Персонал”, 2008 —

Вип. 9: Матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції
“Україна як геополітична реальність: політика, економіка, право, ду-
ховність”, м. Київ, МАУП, 21 берез. 2013 р. / редкол.: А. М. Подоляка
(голова) [та ін.]. — 2013. — 288 с. : іл. — Бібліогр. в кінці ст.

Розглядаються питання організації управлінської діяльності, управління персо-
налом в сучасних організаціях, досліджуються актуальні проблеми менеджменту, що
свідчить про активне залучення студентів до проведення наукової діяльності. Це дасть
можливість усім бажаючим ознайомитися із сучасним станом управлінської науки в
Україні.

Для студентів, викладачів і всіх, хто цікавиться менеджментом.

ББК 65.290-2я43

ЗМІСТ

Радзієвський О. І. Україна між ЄС та ЄЕП: сучасний стан і перспективи	7
Куценко В. І., Гаращук О. В. Освіта України в контексті європейських глобалізаційних процесів	12
Рудницька Т. М. Глобалізація соціокультурного простору України: позитиви й ризики	17
Липчук В. В. Глобалізаційні чинники формування аграрної структури України	25
Студінський В. А. Українсько-грузинські паралелі розвитку паперового виробництва у XX столітті	28
Баєва О. В. Гендерні особливості в менеджменті	32
Березовська-Чміль О. Б. Трансформація соціальної сфери в контексті євроінтеграції України	39
Боева Т. І., Немченко Н. В. Українська геополітика та українська національна ідея	42
Гольцов А. Г. Сучасний геополітичний статус України: буферна держава чи самостійний актор	45
Журжа І. В. Українці в світі. Особливості формування української діаспори на південнослов'янських землях	50
Ірха К. О. Сучасна українська геополітика: політичний контекст	54
Липчук О. І. Україна — ЄС: соціально-економічні аспекти інтеграційних процесів	57
Ломака І. І. Територія України у геополітичному просторі Європи	60
Медвидь Ф. М., Содель Ю. В., Пузько В. О. Украино-білоруські відносини в постбіполярному світі	64
Медвідь Ф. М., Федоренко О. А. Геополітичні студії ідеологів національного державотворення першої половини XX століття: візія у майбутнє	67
Мислюк Ю. В. Імідж, брендинг та репутація держави на міжнародній арені	73
Михайловська О. Г. Україна і глобальна інституціоналізація міжнародних організацій	75
Міщук М. Б. Глобалізаційні процеси в соціальній доктрині католицизму	79

УКРАЇНСЬКО-ГРУЗИНСЬКІ ПАРАЛЕЛІ РОЗВИТКУ ПАПЕРОВОГО ВИРОБНИЦТВА У ХХ СТОЛІТТІ

Становлення і розвиток української державності, вип. 9, с. 28—31

Паралель перша. Визначення позицій.

Українська паперова промисловість, історія якої сягає XVI ст., на початку ХХ ст. зазнала бурхливого піднесення. Зокрема, це стосується розвитку підприємств галузі у Малині, Дитятках, Коростишеві, Чижівці, Понінках, а також створення нових виробництв у Катеринославі, Росоші, Камишуватці, Кременчуку та інших містах. Загалом у 1913 р. українські папероробні підприємства (що були розташовані на території Російської імперії) виробляли 28,6 тис. т паперу, 9,5 тис. т картону та 1,6 тис. т целюлози.

Проте вступ Росії у Першу світову війну вкрай негативно вплинув на весь економіко-господарський комплекс країни, у тому числі й на паперову промисловість. У 1919 р. більш-менш стабільно працювало лише одне виробництво — у Понінках [1, 120].

У період 1920—1940 рр. радянськими органами господарського управління вживались заходи щодо відродження галузі в цілому та модернізації вже діючих виробничих одиниць. Так, на Малинській паперовій фабриці у 1927 р. була встановлена нова папероробна машина німецької фірми “Фойт” та в

подальшому модернізовані вже дві діючих машини. Це дало можливість подвоїти випуск продукції у 1929 р. порівняно з 1925 р. [2]. До того ж на окремих підприємствах, у тому числі і Малинській паперовій фабриці, почала запроваджуватись спеціалізація на окремих видах паперу. Зокрема, в 30-х роках ХХ ст. це підприємство почало виробляти конденсаторний папір і до середини 1950-х років залишалось єдиним постачальником цієї продукції у СРСР [3, 2].

Проте, вжиті заходи не дали очікуваного результату, оскільки не відбувалось ефективного поновлення основних виробничих фондів, кадрові зміни не сприяли стабілізації роботи виробництв, а політика матеріального стимулювання працівників галузі не витримувала жодної критики. Тому наприкінці 30-х років ХХ ст. у паперовій промисловості України намітились чіткі тенденції спаду виробництва. Зокрема, у 1940 р. виробництво картону знизилось на 5,1 %, целюлози — на 22,3 % порівняно з 1935 р. [4, 18]. А виробництво паперу в 1940 р. так і не досягло обсягів 1913 р.

Щодо Грузії, то до кінця 30-х років минулого століття тут не було підприємств целюлозно-паперової галузі, які відігравали б певну роль в

економічному розвитку країни. Першим значним підприємством, що було створене на Закавказзі, виявився Інгузький целюлозно-паперовий комбінат у Зугдіді, який ввели в експлуатацію у 1939 р. Вже наступного року він виробив 7,1 тис. т целюлози та 9,7 тис. т паперу [5, 86]. З цього приводу лише зазначимо, що ці обсяги становили 32,8 % виробництва паперу та 25,3 % виробництва целюлози порівняно з річними обсягами випуску цієї продукції українськими підприємствами целюлозно-паперової промисловості.

Паралель друга. Спеціалізація.

У 1960-х роках в галузі широко запроваджується політика спеціалізації підприємств. Так, у 1969 р. на підприємстві в Зугдіді вводиться в експлуатацію картоноробна машина щорічною потужністю 20 тис. т тарного і коробкового картону (у середині 80-х років XX ст. в результаті модернізаційних заходів проектна потужність була перевищена у 1,5 рази), потужності з виробництва 14,2 тис. т целюлози та поточна лінія з виробництва 60 тис. т гофрованої картонної тари. А в 1976 р. тут було замінено першу папероробну машину, що сприяло збільшенню виробництва паперу в 2 рази. У результаті здійснених робіт із розширення виробничих потужностей комбінату у 1980 р. було вироблено 18,2 тис. т паперу та 65 тис. т картону [5, 86–87].

Подібним підприємством в Україні був Жидачівський целюлозно-паперовий комбінат. Так, целюлозний завод комбінату виробляв сульфатну целюлозу високого виходу; паперова фабрика — папір друкарський, письмовий, основу глянцевого для обкладинок, обгорт-

ковий, пакувальний тощо; картонна фабрика — коробковий картон, картон для плоских шарів гофрокартону, облицювальний картон; цех з переробки паперу й картону — гофротару, склеєний картон, кабельний папір, пакувальний та інші види продукції.

На початку 1980-х років на цьому комбінаті загальна виробнича потужність становила 70 тис. т паперу та 107 тис. т картону [1, 156]. Щоправда, на виробництві целюлози, картону, гофрокартону і гофротари в Україні почали спеціалізуватись й інші підприємства, які споруджувались у 60–80-ті роки: Ізмаїльський ЦКК, Херсонський ЦПК, Київський КПК, Рубіжанський комбінат.

Також зазначимо, що на Інгузькому комбінаті було організовано виробництво паперово-білових товарів, у тому числі шкільних та загальних зошитів. На виробництві такого типу продукції в Україні спеціалізувалась і Понінківська картонно-паперова фабрика. Зокрема, у 1961 р. тут було проведено модернізацію папероробної машини № 1, що дало можливість випускати 1 млрд штук учнівських зошитів. 1964 р. тут запущено в дію новий цех [6], а в 1973 р. введено в дію лінію з виробництва “загальних” зошитів (96 аркушів) потужністю 35 млн штук [7].

Значним підприємством з виробництва покрівельного картону Грузії був Гарбаданський картонно-рубероїдний комбінат Міністерства промисловості будівельних матеріалів Союзу РСР.

9 серпня 1973 р. подібне виробництво вступило до ладу і в Луцьку [8]. Вартість такого підприємства становила 16 млн радянських руб-

лів [9]. Проектна потужність Луцького картонно-рубероїдного заводу визначалась по покрівельному карто-ну-основі — 50 тис. т, по м'якій покрівлі — 125 тис. квадратних метрів щороку.

Паралель третя. Екологія.

Важливим аспектом діяльності підприємств целюлозно-паперової промисловості України та Грузії виявилась сфера охорони навколишнього природного середовища. Це посилювалось ще й тим фактором, що підприємства галузі обох країн розташовані в басейні річок Чорного моря. У 1960—1980-ті роки було здійснено будівництво водоохоронних об'єктів на Херсонському, Ізмаїльському, Жидачівському, Інгурському комбінатах, а в середині 90-х років — у м. Малині, де розташовані кілька потужних підприємств ЦПП. Проте все це не вирішило проблеми в комплексі [10].

Тому, на думку ряду фахівців, у системі консолідації зусиль держав Чорного моря, в тому числі України та Грузії, повинна виступати програма з розвитку морегосподарського комплексу, де має передбачатись й еколого-економічний проект “Охорона природно-господарської контактної зони “суходіл — море” [11, 14].

Паралель четверта. Галузева наука.

Розширення технічних та технологічних процесів паперового виробництва у XX ст. сприяло широкому застосуванню продукції практично в усіх сферах людської життєдіяльності. Папероробна галузь із суто виробничої сфери перетворилась на науково-ємну. Науково-дослідні інститути, експериментальні лабораторії та конструкторські бюро актив-

но здійснювали, особливо у другій половині минулого століття, свою діяльність у сфері вдосконалення виробництва паперу, картону та целюлози. На кінець XX ст. ЦПП стала однією із науково-ємних галузей, поступаючись лише металургійній та хімічній промисловостям.

Велику роль у розвитку виробництва продукції та розширенні виробничих майданчиків целюлозно-паперових підприємств України і Грузії відіграли науково-дослідні установи — Український державний інститут по проектуванню підприємств целюлозно-паперової промисловості (Укрдіпропапір) та Український науково-дослідний інститут целюлозно-паперової промисловості (УкрНДІпапір). Зокрема, ними розроблялись проекти для підприємств галузі шести союзних республік СРСР — України, Грузії, Росії, Білорусії, Казахстану та Вірменії [12, 52—53].

Доволі цікавим у цьому аспекті є співпраця науковців із виробничниками. Зокрема, у середині 80-х років минулого століття вивчалось питання про виробництво паперової упаковки чаю для одноразового використання. У результаті проведених досліджень на підприємствах галузі у Малині та Зугдіді перевагу віддали грузинським паперовикам [13]. Це рішення було достатньо виправданим навіть тому, що в Грузії вирощується цей продукт харчування.

Таким чином, у сфері виробництва паперу (одного з найкращих винаходів людства) Україна і Грузія мають багато спільних сторінок в історії минулого століття. Поглиблене вивчення їх дасть змогу розглянути аспект українсько-грузинських економічних

взаємозв'язків не лише в загальному плані, а й у спектрі розвитку виробництва продукції, яка має безпосередній вплив на освіту, культуру і добробут нації, — папір. Крім цього, подібний історико-економічний аналіз сприяє розумінню інтеграційних процесів економічних систем обох держав у транзитивному стані, оскільки базовим для таких систем була радянська модель економіки.

Література

1. *Студінський В. А.* Паперова промисловість України: XVI—XX ст. — Житомир: Волинь, 2004. — 268 с.
2. *ДАЖО.* — Ф. Р. 327. — Оп. 1. — Спр. 79. — Арк. 34.
3. *Малинская* бумажная фабрика: краткие сведения. — Малин, 1962. — 8 с.
4. *Лысков М. И., Хват С. П.* Бумажная промышленность Украины // Бумажная промышленность. — 1957. — № 11. — С. 15—20.
5. *Индустрия* бумаги СССР. — М.: Лесная промышленность, 1985. — 224 с.
6. *ЦДАВО.* — Ф. 5111. — Оп. 1. — Спр. 381. — Арк. 52.
7. *ДАВО.* — Ф. 337. — Оп. 18. — Спр. 338. — Арк. 3.
8. *К новым* рубежам. — Луцк, 1983 [буклет].
9. *Опанасенко І.* Новий завод // Радянська Волинь. — 1973. — 12 серп.
10. *Студинский В.* Экологический вопрос бумажного производства в Украине: исторический аспект // Бумага и жизнь. — 2006. — № 10. — С. 52—55.
11. *Тараканов Н. Л., Живицкий А. В., Студинский В. А.* Морехозяйственный комплекс Украины: проблемы и перспективы интеграции в мировую экономику. — Одесса: ИПРиЭЭИ, 1996. — 52 с.
12. *Сборник* статей ведущих специалистов Укргипрбума. — К., 1975. — 256 с.
13. *Пития Б. И* пакетик чая // Правда. — 1986. — 28 сент.